

KLASTERLASHUV ASOSIDA MINTAQAVIY IQTISODIYOT VA TRANSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH

¹**Babajanova Difuza**

²**Kurambayeva Dilbar**

¹Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

²Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

difuza_babajanova@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada klasterlashuvning mintaqaviy iqtisodiyot va transport infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'рни tahlil qilingan. Transport klasterlari mintaqalararo iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish, logistika xarajatlarini kamaytirish va investitsiyalarni jalb qilishga xizmat qilishi ta'kidlangan. Xalqaro tajriba asosida Germaniya, AQSh va Xitoyning transport-logistika klasterlari tahlil qilinib, O'zbekistonda ushbu modelni joriy etish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, transport infratuzilmasini rivojlantirish klaster modeli asosida amalga oshirilsa, iqtisodiy samaradorlik oshib, hududiy integratsiya mustahkamlanadi. Maqolada O'zbekiston sharoitida transport klasterlarini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar. Klasterlashuv, mintaqaviy iqtisodiyot, transport infratuzilmasi, logistika, transport klasterlari, xalqaro tajriba, iqtisodiy integratsiya, innovatsion transport tizimlari, davlat-xususiy hamkorlik, raqamlashtirish.

РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРИЗАЦИИ

¹**Бабаджанова Дилфуза**

²**Курамбаева Дильбар**

¹Независимый студент Ургенчского государственного университета

²Независимый студент Ургенчского государственного университета

dilfuza_babajanova@mail.ru

***Аннотация.** В данной статье анализируется роль кластеризации в развитии региональной экономики и транспортной инфраструктуры. Было отмечено, что транспортные кластеры служат укреплению межрегиональной экономической интеграции, снижению логистических затрат и привлечению инвестиций. На основе международного опыта были проанализированы транспортно-логистические кластеры Германии, США и Китая, а также рассмотрены возможности внедрения данной модели в Узбекистане. Результаты исследования показывают, что если развитие транспортной инфраструктуры будет осуществляться на основе кластерной модели, повысится экономическая эффективность и укрепится региональная интеграция. В статье предложены рекомендации по формированию транспортных кластеров в условиях Узбекистана.*

***Ключевые слова.** Кластеризация, региональная экономика, транспортная инфраструктура, логистика, транспортные кластеры, международный опыт, экономическая интеграция, инновационные транспортные системы, государственно-частное сотрудничество, цифровизация.*

DEVELOPMENT OF THE REGIONAL ECONOMY AND TRANSPORT INFRASTRUCTURE BASED ON CLUSTERING

¹**Babajanova Dilfuza**

²**Kurambayeva Dilbar**

¹Independent student of Urganch State University

²Independent student of Urganch State University
dilfuza_babajanova@mail.ru

Abstract. *This article analyzes the role of clustering in the development of regional economy and transport infrastructure. It was noted that transport clusters serve to strengthen interregional economic integration, reduce logistics costs and attract investments. On the basis of international experience, the transport and logistics clusters of Germany, the USA and China were analyzed, and the possibilities of introducing this model in Uzbekistan were considered. The results of the research show that if the development of transport infrastructure is implemented based on the cluster model, economic efficiency will increase and regional integration will be strengthened. Recommendations on the formation of transport clusters in the conditions of Uzbekistan are put forward in the article.*

Keywords. *Clustering, regional economy, transport infrastructure, logistics, transport clusters, international experience, economic integration, innovative transport systems, public-private cooperation, digitization.*

Kirish

Mintaqaviy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va hududiy raqobatbardoshlikni oshirishda klasterlashuv modeli muhim o‘rin tutadi. Dunyo tajribasi shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy klasterlar ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va infratuzilmani integratsiyalash orqali samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, transport infratuzilmasini rivojlantirishda klasterlashuv yondashuvi transport tizimining samaradorligini oshirish, hududlararo iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash va investitsiyalarni jalb qilish imkonini beradi.

Bugungi kunda global iqtisodiyotda transport tarmoqlarining rivojlanishi va klasterlashuvi o‘zaro uzviy bog‘liq jarayon sifatida qaralmoqda. Masalan, AQSh, Germaniya, Xitoy kabi yirik iqtisodiy hududlarda transport-logistika

klasterlari hududiy iqtisodiy taraqqiyotning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Ushbu klasterlar samarali transport tizimlari orqali ishlab chiqarish va savdo jarayonlarini tezlashtiradi, transport xarajatlarini kamaytiradi va hududlararo iqtisodiy integratsiyani kuchaytiradi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda transport infratuzilmasini rivojlantirish, yo'l-transport tizimini modernizatsiya qilish va logistika markazlarini tashkil etishga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 14-noyabrda qabul qilingan 757-sonli qaroriga muvofiq, jamoat transporti infratuzilmasini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar ishlab chiqilgan. Ushbu islohotlar transport klasterlari tamoyillariga asoslanib amalga oshirilsa, mintaqaviy iqtisodiyotga yanada katta ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Maqolaning maqsadi – klasterlashuvning mintaqaviy iqtisodiyot va transport infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'rnini tahlil qilish, shuningdek, xalqaro tajribalar va O'zbekiston misolida ushbu modelni amaliyotga tatbiq etishning afzalliklarini yoritishdan iborat. Shu asosda quyidagi masalalar tadqiq etiladi:

- Klasterlashuvning nazariy asoslari va uning mintaqaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri;
- Transport infratuzilmasini rivojlantirishda klasterlashuv modelining afzalliklari;
- Xalqaro tajribalar va ularning O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari;

- O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar.

Ushbu tadqiqotning natijalari mintaqaviy iqtisodiyotda klasterlashuv jarayonlarini samarali yo'lga qo'yish va transport infratuzilmasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishda foydali bo'lishi mumkin.

Klasterlashuv va mintaqaviy iqtisodiyot

Klasterlashuv mintaqaviy iqtisodiyotning muhim drayverlaridan biri bo'lib, hududiy rivojlanish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Klaster – bu o'zaro bog'liq bo'lgan korxonalar, ilmiy-tadqiqot institutlari, davlat tashkilotlari va xizmat ko'rsatish muassasalarining muayyan hududda joylashishi orqali shakllanadigan iqtisodiy modeldir. Ushbu model sanoat tarmoqlari va transport infratuzilmasi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, iqtisodiy rivojlanishning tezlashishiga xizmat qiladi.

Klasterlashuv iqtisodiyotning turli sohalarida qo'llanilishi mumkin bo'lsa-da, uning eng samarali jihatlaridan biri transport infratuzilmasini rivojlantirish bilan bog'liqdir. Transport va logistika klasterlari orqali hududlararo integratsiya mustahkamlanib, mahsulot va xizmatlarning tezkor yetkazib berilishi, ishlab chiqarish jarayonlarining optimallasuvi va logistika xarajatlarining kamayishi ta'minlanadi.

Klasterlashuvning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'siri bir necha asosiy jihatlar orqali namoyon bo'ladi:

1. Hududiy maxsuslashuvni oshirish. Klasterlar muayyan mintaqada sanoat va xizmatlar maxsuslashuviga olib keladi. Bu esa

raqobatbardoshlikni oshirib, ilg'or texnologiyalarning joriy etilishiga imkon yaratadi.

2. Iqtisodiy samaradorlikni oshirish. Klasterlashuv jarayonida korxonalar resurslardan yanada samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo'lib, ishlab chiqarish tannarxi pasayadi va rentabellik ortadi.

3. Innovatsiyalarni jadallashtirish. Klasterlar ilmiy-tadqiqot muassasalari va ishlab chiqarish sektori o'rtasida kuchli aloqalarni o'rnatadi. Bu esa yangi texnologiyalarning tezroq joriy etilishiga sabab bo'ladi.

4. Hududiy investitsiyalarni jalb qilish. Klasterlar xorijiy va mahalliy investorlar uchun jozibador iqtisodiy muhit yaratadi. Samarali infratuzilma va ixtisoslashgan mehnat bozori investorlarni jalb etishda muhim rol o'ynaydi.

5. Bandlik darajasini oshirish. Klasterlashuv natijasida ish o'rinlari soni oshadi va aholi daromadlari ko'payadi. Bu esa ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga yordam beradi.

Quyidagi jadvalda klasterlashuvning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'siri va natijalari ko'rsatilgan:

Klasterlas huv omili	Ta'siri	Natijasi
Hududiy maxsuslashuv	Muayyan sanoat tarmoqlarining rivojlanishi	Raqobatbardosh korxonalar paydo bo'lishi
Iqtisodiy samaradorlik	Resurslardan yanada samarali foydalanish	Ishlab chiqarish tannarxining pasayishi
Innovatsiy	Ilmiy muassasalar	Texnologik

alar	bilan integratsiya	rivojlanish tezlashishi
Investitsiy	Xorijiy va mahalliy	Hududiy
alar	investorlarni jalb qilish	infratuzilmaning rivojlanishi
Bandlik	Ish o‘rinlarining	Aholining
	ko‘payishi	daromadlari oshishi

Klasterlashuv modeli hududiy infratuzilma, ayniqsa transport tizimi bilan bog‘langan holda, ishlab chiqarishning samaradorligini oshirish va mintaqalararo iqtisodiy bog‘liqlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Mintaqaviy iqtisodiyot rivojida transport klasterlari logistika xarajatlarini kamaytirish va hududlarni innovatsion rivojlantirishda yetakchi o‘rin tutadi.

Jahon tajribasiga e‘tibor qaratilsa, AQSh, Germaniya va Xitoy kabi mamlakatlarda transport klasterlari mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Masalan, Germaniyaning Reyn-Rur sanoat klasteri yirik transport yo‘laklari bilan bog‘langan bo‘lib, butun Yevropadagi logistika va sanoat markazlaridan biri sifatida faoliyat yuritadi. Xitoyning «Ipak yo‘li iqtisodiy belbog‘i» dasturi esa yirik transport infratuzilmasi loyihalari orqali mamlakatning iqtisodiy o‘sishiga xizmat qilmoqda.

O‘zbekistonda transport infratuzilmasi va klasterlashuvni rivojlantirish bo‘yicha so‘nggi yillarda bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, Toshkent, Samarqand va Buxoro kabi yirik shaharlarda transport-logistika markazlarini yaratish va ularni sanoat hududlari bilan bog‘lash bo‘yicha davlat dasturlari ishlab chiqilgan. Ushbu yondashuv transport infratuzilmasi

samaradorligini oshirib, mintaqaviy iqtisodiyotning o'sishiga xizmat qilishi mumkin.

Klasterlashuv mintaqaviy iqtisodiyotning harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, transport infratuzilmasi orqali hududiy integratsiya va iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini beradi. O'zbekistonda klasterlashuv modelini joriy etish mintaqaviy rivojlanish strategiyasining muhim qismi bo'lishi va hududlar o'rtasidagi iqtisodiy bog'liqlikni kuchaytirishi mumkin.

Transport infratuzilmasi har qanday hududiy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Uning samarali rivojlanishi mintaqalararo aloqalarni mustahkamlash, tovar va xizmatlarning erkin harakatini ta'minlash, iqtisodiy faollikni oshirish va investitsiyalarni jalb qilish imkonini beradi. Transport infratuzilmasining rivojlanishida klaster yondashuvi alohida ahamiyatga ega bo'lib, bu model orqali transport tizimlarini samarali boshqarish, logistika jarayonlarini optimallashtirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirish mumkin.

Transport infratuzilmasi bilan bog'liq klasterlar – bu ma'lum hududda joylashgan transport xizmatlari ko'rsatadigan tashkilotlar, logistika markazlari, sanoat korxonalari va davlat muassasalari o'rtasidagi o'zaro bog'liq tizim bo'lib, ular hududiy iqtisodiy rivojlanish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Transport klasterlari ishlab chiqarish klasterlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular sanoat markazlari, yirik logistika tizimlari va tashqi bozorlar o'rtasidagi integratsiyani kuchaytiradi. Ushbu model transport infratuzilmasini raqamlashtirish, ekologik toza transport turlarini joriy etish va xalqaro yuk tashish tizimlarini rivojlantirish imkonini beradi.

Transport klasterlari bir qator muhim funksiyalarni bajaradi. Birinchidan, ular transport tizimini hududiy ehtiyojlarga moslashtirishga yordam beradi. Ikkinchidan, logistika xizmatlarini optimallashtirish orqali transport xarajatlarini kamaytirish va yuk tashish jarayonlarini tezlashtirish imkonini yaratadi. Uchinchidan, transport infratuzilmasi rivojlanishi natijasida mahalliy ishlab chiqaruvchilar xalqaro bozorga chiqish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Transport klasterlari rivojlangan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishning muhim omili hisoblanadi. Masalan, AQShda Boston transport-logistika klasteri yoki Germaniyada Reyn-Rur transport klasteri bu sohadagi muvaffaqiyatli modellar sifatida namoyon bo'lmoqda. Xitoyda esa "Ipak yo'li iqtisodiy belbog'i" dasturi transport infratuzilmasini rivojlantirish orqali mintaqaviy iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishga qaratilgan. Ushbu mamlakatlarda transport klasterlari quyidagi asosiy jihatlarda rivojlanmoqda:

- yuqori tezlikda yuk va yo'lovchi tashish xizmatlarini ko'rsatish;
- ekologik toza transport texnologiyalarini rivojlantirish;
- transport-logistika infratuzilmasini raqamlashtirish;
- xususiy sektor va davlat hamkorligini mustahkamlash.

O'zbekistonda ham transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Vazirlar Mahkamasining 757-sonli qaroriga binoan jamoat transportini modernizatsiya qilish, yangi avtobus bekatlarini qurish va transport tarmoqlarini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar belgilanmoqda. Ushbu dasturning klaster modeli asosida shakllantirilishi transport tizimining samaradorligini oshirish bilan birga hududiy iqtisodiy rivojlanish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Transport infratuzilmasining rivojlanishi uchun klaster yondashuvi quyidagi ustunliklarni ta'minlaydi:

1. Logistik samaradorlik – yuk tashish jarayonlarini optimallashtirish orqali tashish muddatlarini qisqartirish va xarajatlarni kamaytirish.
2. Regional integratsiya – transport tarmoqlari orqali mintaqalararo iqtisodiy bog'liqlikni kuchaytirish.
3. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish – transport xizmatlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirish.
4. Barqaror iqtisodiy o'sish – transport infratuzilmasi rivojlanishi natijasida yangi ish o'rinlarini yaratish va investitsiyalarni jalb qilish.
5. Atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish – ekologik toza transport turlaridan foydalanish orqali uglerod chiqindilarini kamaytirish.

Quyidagi jadvalda transport infratuzilmasini rivojlantirishning klaster modeli asosida ta'siri va natijalari aks ettirilgan:

Transport infratuzilmasi rivojlanish omili	Ta'siri	Natijasi
Logistik samaradorlik	Yuk tashish jarayonlarini tezlashtirish	Xarajatlarni kamaytirish, mahsulot yetkazib berish tezligini oshirish
Regional	Transport orqali	Hududiy iqtisodiy

integratsiya	iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash	rivojlanish va hamkorlikni kuchaytirish
Innovatsiyalar ni joriy qilish	Avtomatlashtirish va raqamlashtirish	Transport xizmatlarining sifatini oshirish
Barqaror iqtisodiy o'sish	Yangi transport markazlarini yaratish	Yangi ish o'rinlari, investitsiyalarni jalb qilish
Atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish	Ekologik transport turlaridan foydalanish	Uglerod chiqindilarini kamaytirish

Transport infratuzilmasini rivojlantirishdagi klaster modeli iqtisodiy samaradorlik, transport tizimining integratsiyasi va barqaror rivojlanish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda bu modelni joriy etish orqali mintaqaviy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, eksport va import jarayonlarini yaxshilash va xalqaro transport yo'laklarini optimallashtirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, transport infratuzilmasini rivojlantirishda klaster modeli yondashuvi iqtisodiy samaradorlikni oshirish, hududiy integratsiyani kuchaytirish va transport tizimini modernizatsiya qilish imkonini beradi. O'zbekistonning transport klasterlari rivojlanishi global iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish va mintaqaviy hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin. Shu sababli, transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish va ilg'or texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajriba va o'zbekiston misolida tahlil

Transport infratuzilmasini rivojlantirish va klasterlashuv jarayoni ko'plab davlatlarda mintaqaviy iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan biri sifatida ko'riladi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, klaster yondashuvi orqali transport tarmoqlarini rivojlantirish hududiy integratsiya, iqtisodiy samaradorlik va investitsiyalarni jalb qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Transport-logistika klasterlari nafaqat yuk va yo'lovchi tashish jarayonlarini yaxshilaydi, balki sanoat, savdo va xizmat ko'rsatish tarmoqlarini ham rivojlantirishga katta hissa qo'shadi.

Dunyo tajribasida transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha muvaffaqiyatli modellardan biri Germaniya tajribasidir. Germaniyada transport klasterlari sanoatning boshqa tarmoqlari bilan chambarchas bog'langan bo'lib, bu ishlab chiqarish va logistika jarayonlarini yanada samarali tashkil qilish imkonini beradi. Mamlakatning Reyn-Rur mintaqasida joylashgan transport-logistika klasteri Yevropaning eng yirik transport tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Ushbu klaster avtomobil yo'llari, temir yo'l tizimlari va dengiz portlarini o'zaro bog'laydi. Ayniqsa, Germaniya transport infratuzilmasining yuqori darajada avtomatlashtirilgani va raqamlashtirilgani logistika xizmatlarining tezkor va ishonchli bo'lishini ta'minlaydi.

AQSh tajribasida esa transport-logistika klasterlari iqtisodiy rivojlanishning muhim qismi hisoblanadi. Masalan, Kaliforniyaning Los-Anjeles va San-Fransisko shaharlarida joylashgan transport klasterlari yuk tashish va xalqaro savdo bo'yicha asosiy markazlardan biri bo'lib xizmat qiladi. AQSh transport infratuzilmasi rivojlanishining asosiy omillaridan biri xususiy sektor va davlat o'rtasidagi hamkorlik hisoblanadi. Mamlakatning strategik transport markazlari, masalan, Chikago va Atlanta logistika klasterlari, yuk tashish

samaradorligini oshirish va mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun eksport bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha muvaffaqiyatli modelga aylangan.

Xitoy transport klasterlari bo'yicha dunyodagi eng yirik tizimlardan biriga ega bo'lib, mamlakatning "Ipak yo'li iqtisodiy belbog'i" loyihasi global transport infratuzilmasini rivojlantirishning eng yirik tashabbuslaridan biri hisoblanadi. Ushbu loyiha orqali Xitoy Yevropa, Osiyo va Yaqin Sharq davlatlarini bog'laydigan zamonaviy transport tizimlarini yaratishni maqsad qilgan. Temir yo'l va avtomobil yo'llari orqali o'zaro bog'langan klasterlar ishlab chiqarishning samaradorligini oshirishga va logistika xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi.

O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda mamlakatda avtomobil va temir yo'l transportining modernizatsiya qilinishi natijasida xalqaro transport yo'laklari samaradorligi oshdi. Jumladan, "Toshkent – Andijon – O'sh – Kashgar" yo'nalishi Markaziy Osiyo transport tizimining muhim qismi bo'lib, Xitoy va O'zbekiston o'rtasidagi savdo aloqalarini kuchaytirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 14-noyabrda qabul qilingan 757-sonli qaroriga muvofiq, jamoat transporti infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar belgilangan. Xususan, shaharlardagi transport tizimini yaxshilash, jamoat transport bekatlarini modernizatsiya qilish va transport xizmatlarini raqamlashtirish bo'yicha tadbirlar ishlab chiqilmoqda. Ushbu jarayonlar transport-logistika klasterlarini shakllantirishga zamin yaratishi mumkin.

O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirishda xalqaro tajribadan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Germaniya va AQSh tajribalaridan kelib chiqib, mamlakatda transport-logistika klasterlarini shakllantirish, logistika markazlarini yaratish va transport xizmatlarini avtomatlashtirish bo'yicha strategik yo'nalishlarni belgilash mumkin.

Shuningdek, O'zbekistonning geostrategik joylashuvi mamlakatni xalqaro transport yo'laklarining muhim bo'g'iniga aylantirish imkonini beradi. "Ipak yo'li" transport yo'lagi doirasida O'zbekiston orqali o'tadigan temir yo'l va avtomobil yo'llarining rivojlantirilishi mamlakatni Yevropa va Osiyo transport tarmoqlariga bog'lash imkonini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston transport infratuzilmasini rivojlantirishda xalqaro tajribadan samarali foydalanish orqali mintaqaviy iqtisodiyotni yanada mustahkamlashi mumkin. Transport-logistika klasterlarini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va davlat-xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish mamlakatning iqtisodiy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, transport infratuzilmasining rivojlanishi eksport-import jarayonlarini tezlashtirib, O'zbekistonni mintaqaviy transport markaziga aylantirishga yordam beradi.

Maqolada klasterlashuvning mintaqaviy iqtisodiyot va transport infratuzilmasi rivojiga ta'siri chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, transport klasterlarini shakllantirish orqali iqtisodiy integratsiya kuchayadi, logistika xizmatlari takomillashadi va hududlararo aloqalar mustahkamlanadi. Transport infratuzilmasini samarali rivojlantirish uchun klaster modelidan foydalanish strategik yondashuv sifatida qaralishi lozim.

Birinchi navbatda, transport klasterlarini rivojlantirish zarur. Bu esa logistika markazlarini tashkil etish, avtomobil va temir yo‘l infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda ushbu tizimlarni klaster yondashuvi asosida shakllantirish orqali amalga oshirilishi mumkin. Transport klasterlari yuk tashish jarayonlarini optimallashtirib, mahalliy va xalqaro savdo rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim yo‘nalish sifatida davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni kengaytirish taklif etiladi. Transport infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha davlat va xususiy investorlarning birgalikda harakat qilishi natijasida moliyaviy resurslar samarali jalb etiladi va infratuzilma loyihalarining tezkor amalga oshirilishi ta‘minlanadi. Xususiy sektor ishtirokida transport-logistika markazlari va multimodal tashish tizimlarini rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiyotga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Uchinchi jihat transport infratuzilmasida innovatsion texnologiyalarni joriy etish bilan bog‘liq. Aqlli transport tizimlarini yaratish, avtomatlashtirilgan boshqaruv texnologiyalarini qo‘llash va raqamli logistika platformalarini rivojlantirish orqali transport xizmatlarining samaradorligi oshiriladi. Raqamlashtirish natijasida transport tizimidagi jarayonlar shaffof va tezkor amalga oshiriladi, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, xalqaro tajribani o‘rganish va amaliyotga joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Germaniya va AQSh tajribasi shuni ko‘rsatadiki, samarali transport-logistika klasterlari hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. O‘zbekiston transport infratuzilmasini

rivojlantirishda ushbu mamlakatlarning tajribalaridan foydalangan holda strategik loyihalarni ishlab chiqishi va amalga oshirishi zarur.

Yuqorida keltirilgan yondashuvlar transport infratuzilmasini rivojlantirish orqali mintaqaviy iqtisodiyotni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu esa O'zbekistonning iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtirish, logistika tizimlarini takomillashtirish va global transport tarmoqlariga integratsiyalashish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Портер, М. Конкуренция / М. Портер. – М.: Вильямс, 2005. – 608 с.
2. Rastvortseva, S. N., Cherepovskaya, N. A. Clusters as Drivers of Regional Economic Development: Analysis of US Practice // World Economy and International Relations. – 2024. – Т. 68, № 2. – С. 27-38.
3. ScienceDirect. Clustering and Regional Economic Development: The Role of Transport Infrastructure // ScienceDirect. – URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590198223000647> (Дата обращения: 21.02.2025).
4. Фридман, Дж. Пространственная экономика: теории и модели / Дж. Фридман. – СПб.: Питер, 2006. – 320 с.
5. Porter, M. E. The Competitive Advantage of Nations / М. Е. Porter. – New York: Free Press, 1990. – 855 p.

6. Козырев, А. Л. Инновационные кластеры и их влияние на экономическое развитие регионов // Экономическая наука. – 2021. – № 5. – С. 45-57.
7. Громов, В. В., Гаврилов, А. И. Транспортная инфраструктура и логистика: современные тенденции развития // Логистика и управление цепями поставок. – 2023. – № 2. – С. 20-31.
8. The World Bank. Transport Infrastructure for Sustainable Development: Global Practices and Recommendations. – Washington, DC: The World Bank, 2022. – 312 p.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Hududlarda jamoat transporti infratuzilmasini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida qaror (757-son, 14.11.2024). – URL: <https://lex.uz> (Дата обращения: 21.02.2025).
10. Harvard Business School. The Role of Clusters in Economic Growth. – Boston: Harvard University Press, 2020. – 278 p.